

EGS geotermikus rezervoár megvalósításának kérdései

Dr. Jobbik Anita

Miskolci Egyetem Alkalmazott Földtudományi Kutatóintézet
MTA-ME Műszaki Földtudományi Kutatócsoport

Enhanced Geothermal System EGS rendszerek

A földkéreg hőtartalmának, elektromos áram előállítását célzó hasznosítása

A rezervoár és/vagy a munkaközeg mesterséges vagy mesterségesen befolyásolt

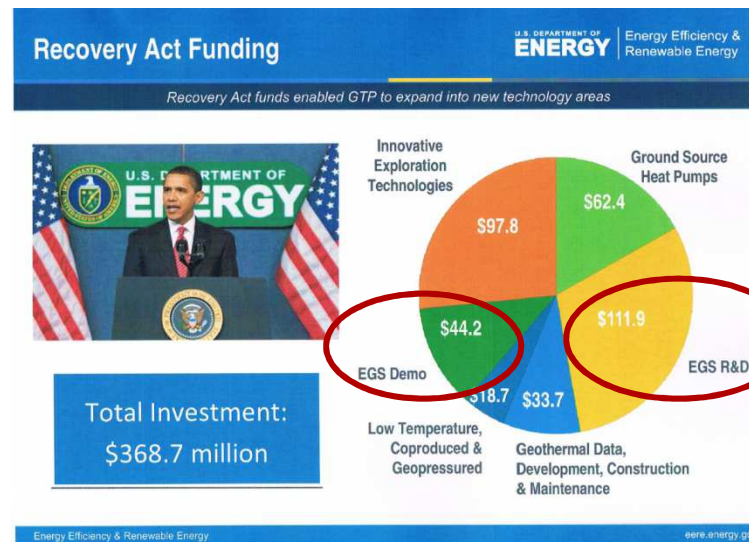
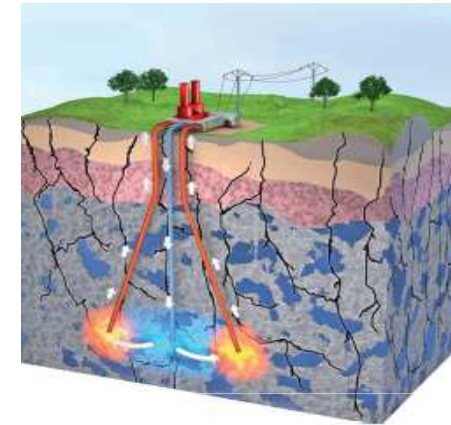
A forró kőzetek hőtartalmának kinyerése a kőzetben meglévő és megnövelt vagy mesterségesen kialakított repedésrendszerben (hőcserélő-felületben) cirkuláltatott folyadékkal történik.

Elméletileg bárhol létesíthető

„Szárász” esetben a felszínalatti vizek kivétele nélkül

Kutatás-fejlesztés alatt álló terület

Kísérleti projektek valósultak meg

EGS rendszer létesítésére alkalmas területek

Az EGEC szakértői szerint
Magyarország EGS potenciálja

300MW

Nemzeti Cselekvési Terv 2020-ig

57MW

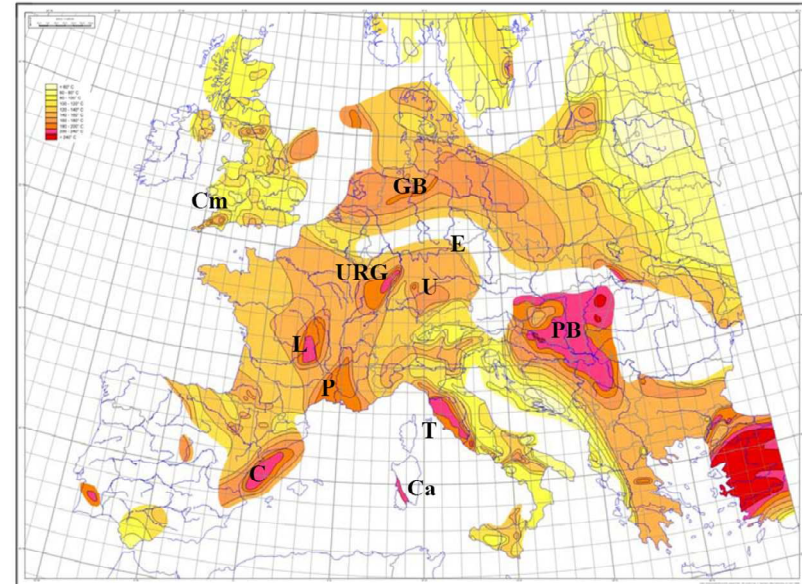
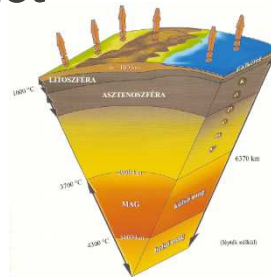
EGS (UGS) rendszerek

HOT +

DRY, WET, FRACTURED

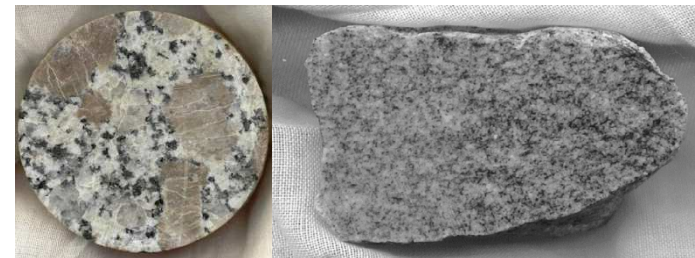
5 MWe teljesítményhez

- ▶ **> 200°C** közethőmérséklet
  - ▶ **> 300 Millió m³** közettérfogat
  - ▶ **> 10 Millió m²** repedés-felület
- + alacsony**
- ▶ **áramlási veszteség**
  - ▶ **vízveszteség**
  - ▶ **termikus lehűlés**

5km mélységre extrapolált hőmérséklet-térkép

(E. HURTIG, V. CERMAK, R. HAENEL, V. ZUI, H. HAACK alapján GEIE által módosítva)

ASoultz-i rendszer sekélyebb és mélyebb rezervoárjának kőzetei

EGS rendszerek létesítésének kockázatai

Technológiailag megvalósítható de

- ▶ **rendkívül komplex,**
- ▶ **földtani és technikai**

kockázatokkal terhelt folyamat.

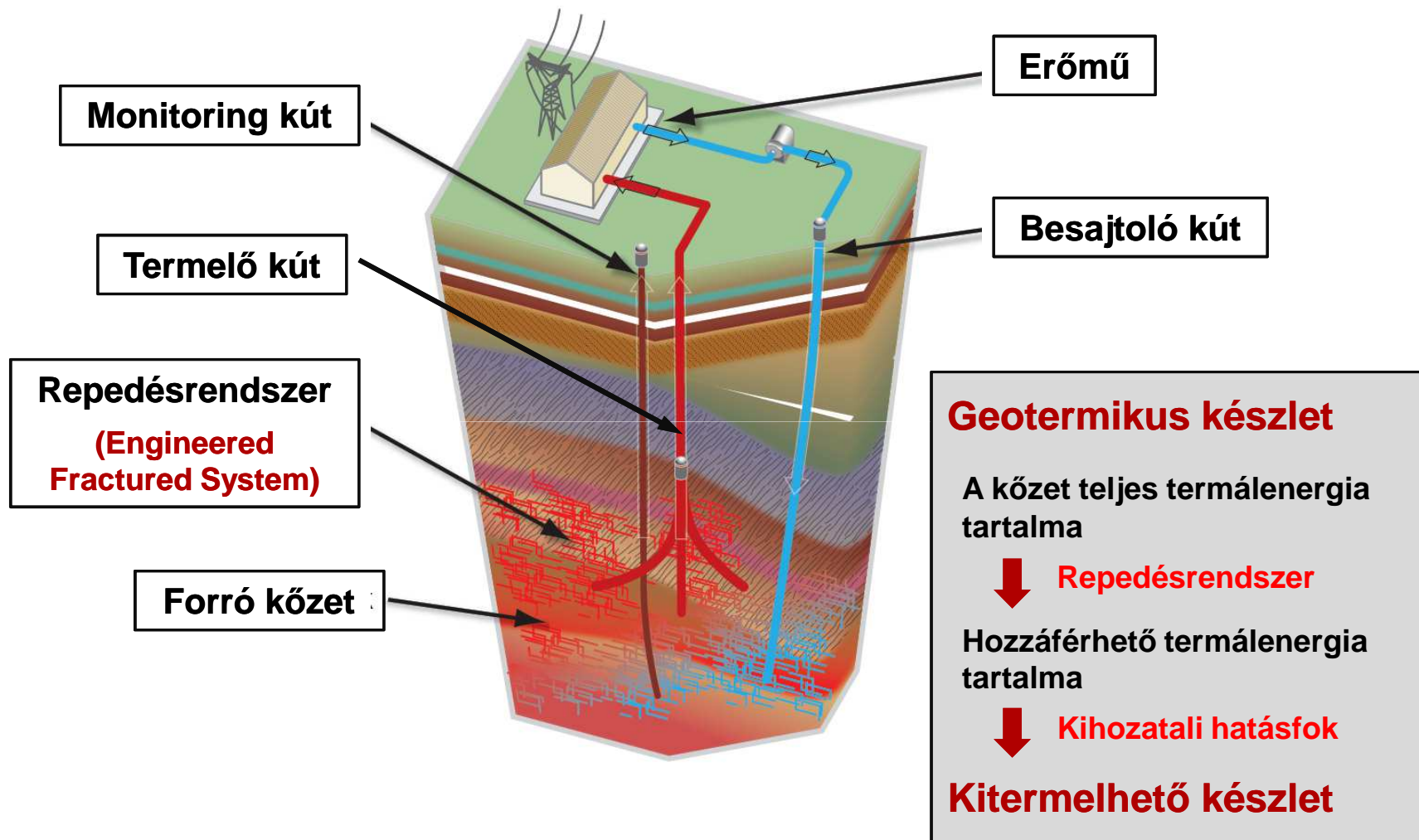
EGS potenciál értékelésének legkritikusabb kérdései:

- ▶ **hőmérséklet (hőáram, hővezető-képesség),**
- ▶ **rezervoár (hőcserélő-felület),**
- ▶ **a vízhez való hozzáférés,**
- ▶ **a geotermikus rendszer fenntarthatósága, élettartama.**

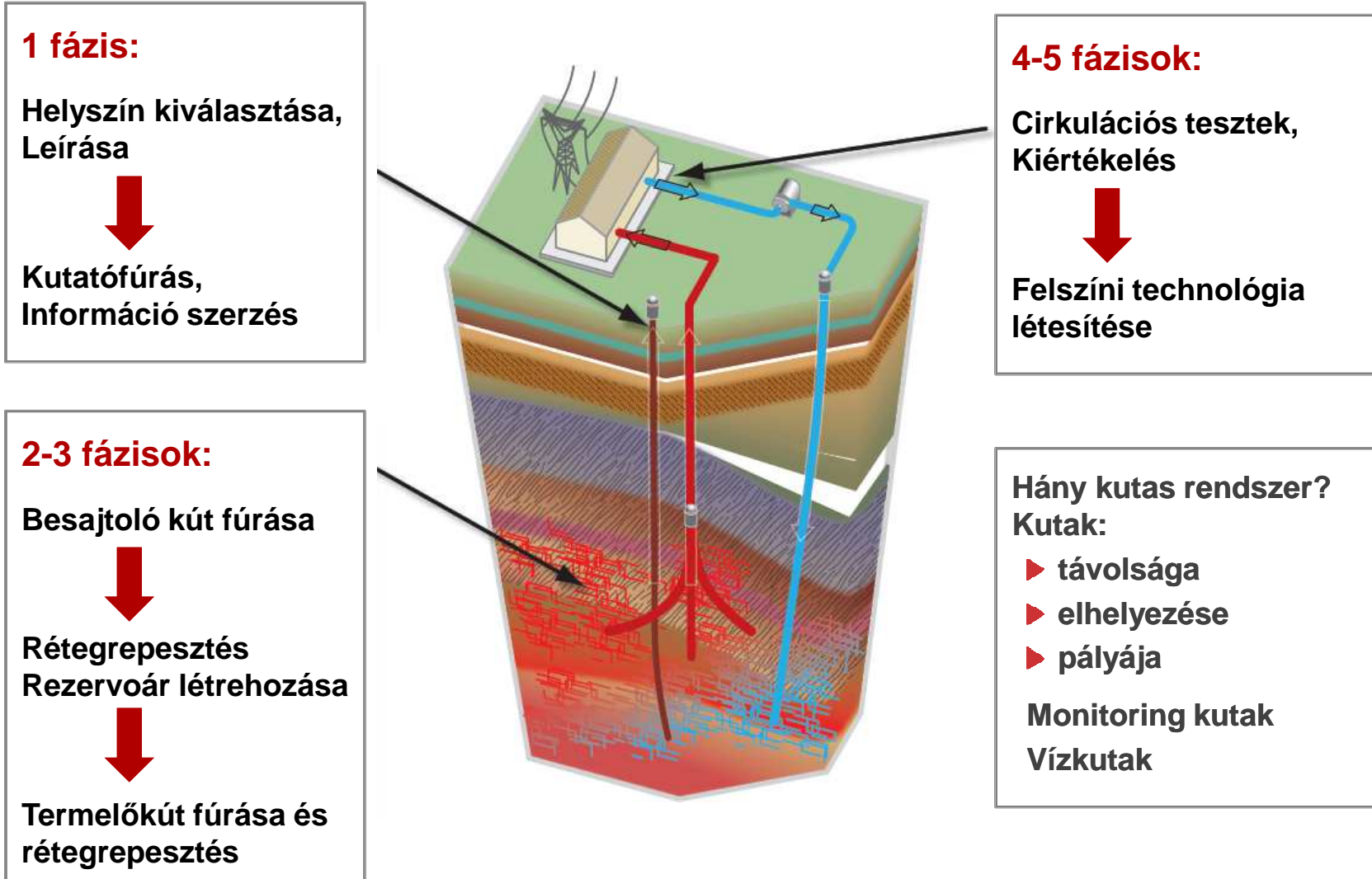
Az eddigi EGS projektek többsége nemzetközi együttműködések keretében valósult meg.

Az EGS rendszer elemei

EGS rendszer kialakításának lépései

Potenciális helyszínek értékelése

? „megfelelő” EGS helyszín

Rezervoár *típusának* meghatározása

HD_{ry}R, **HF_{ractuted}R**, **HW_{et}R**

▶ projekt koncepció

Alkalmas aljzati képződmény

Geológiai modell

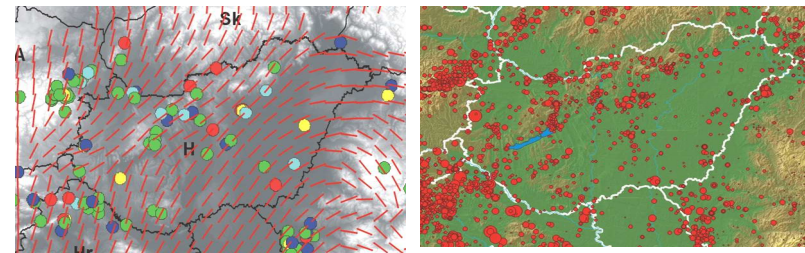
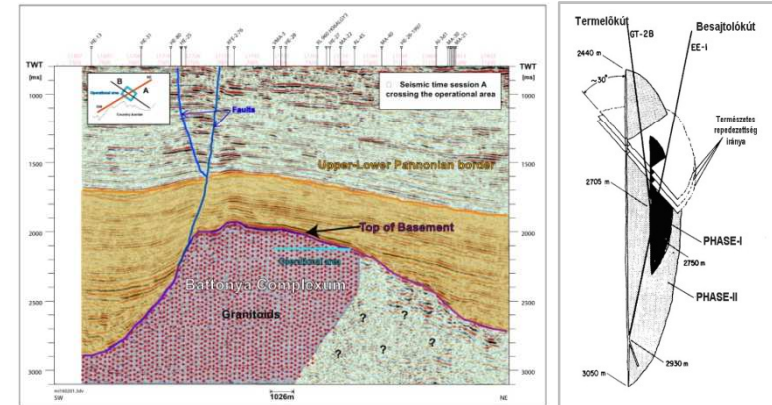
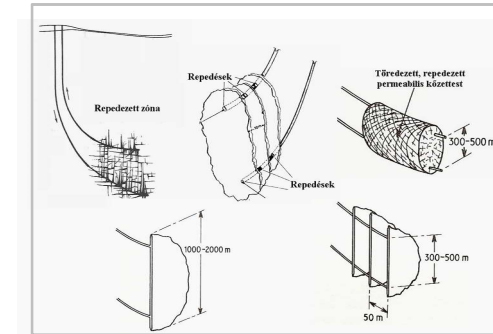
▶ felállítható

Feszültségtér

▶ jellemezhető

Szeizmikus aktivitás

▶ ismert

Potenciális helyszínek értékelése

Rezervoár jellemzők

- ▶ az EGS geotermikus rendszerek célzónái jelenleg **nem elegendően megkutatottak**
- ▶ jelen ismereti szintünk alapján **becsülhető** porozitás és permeabilitás értékek

in situ fluidum

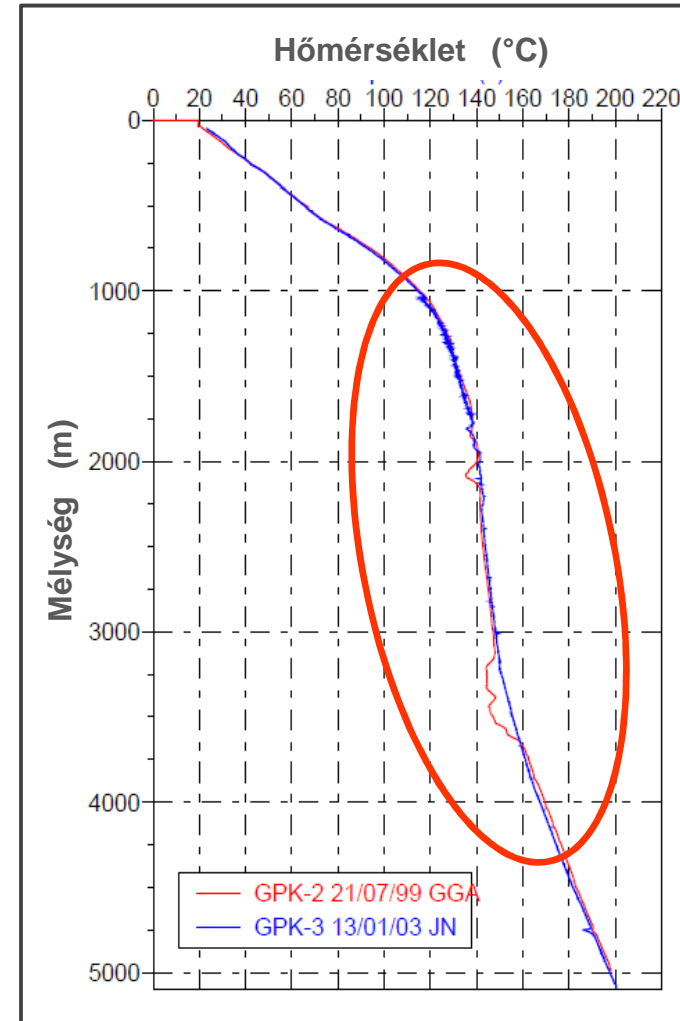
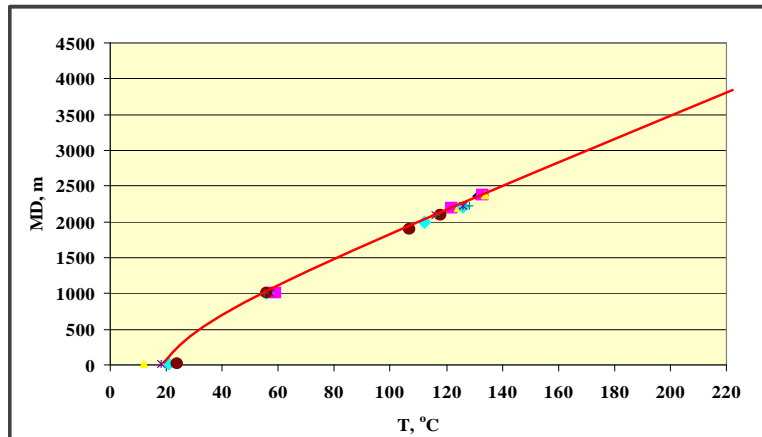
- ▶ kevés számú, régi vízminta, elemzés

Geomechanikai paraméterek

- ▶ általában nincsenek mért adatok

Geotermikus gradiens, hőáram

- ▶ mért adatokból számítva

Kutatófúrás, információszerzés

Széles körű olajipari tapasztalatok

Kemény kőzetben történő fúrás

HPHT környezet

- ▶ nagy kapacitású fúróberendezés
- ▶ hosszabb fúrési idő
- ▶ iszaptechnológia, hűtés
- ▶ kútgeofizikai mérések
- ▶ magfúrás

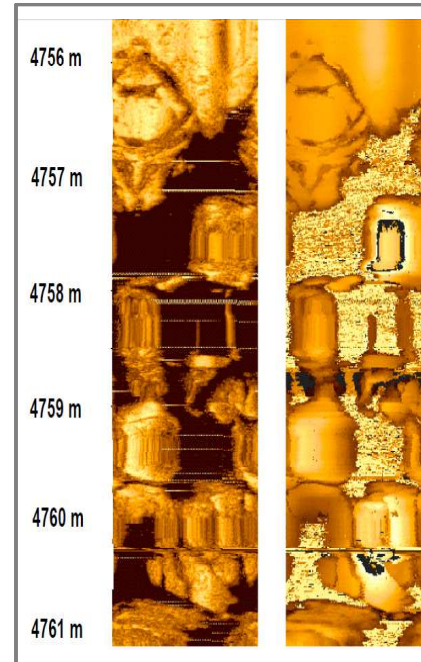
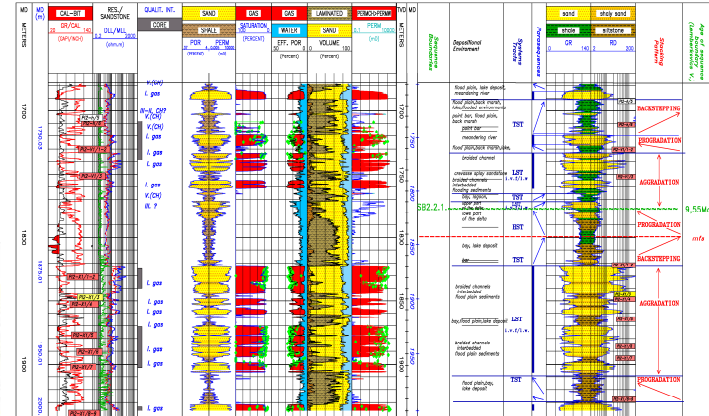

Kiértékelés, szintetizálás

Funkció meghatározása

- ▶ besajtoló kút
- ▶ monitoring kút

Rétegrepeztsés

HDR rezervoár gránitban

Hydraulic stimulation

Rétegrepeztsés

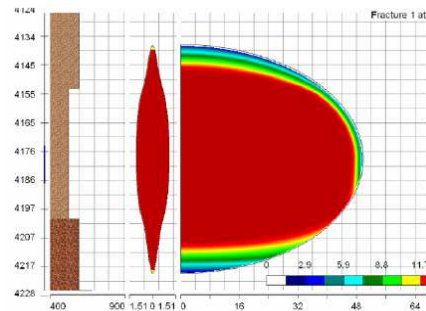
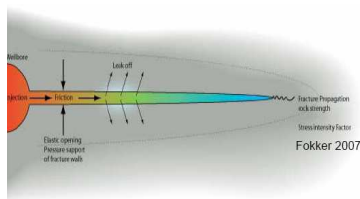
Vízszükséglet biztosítása

Folyamatos monitoring

Szeizmicitás

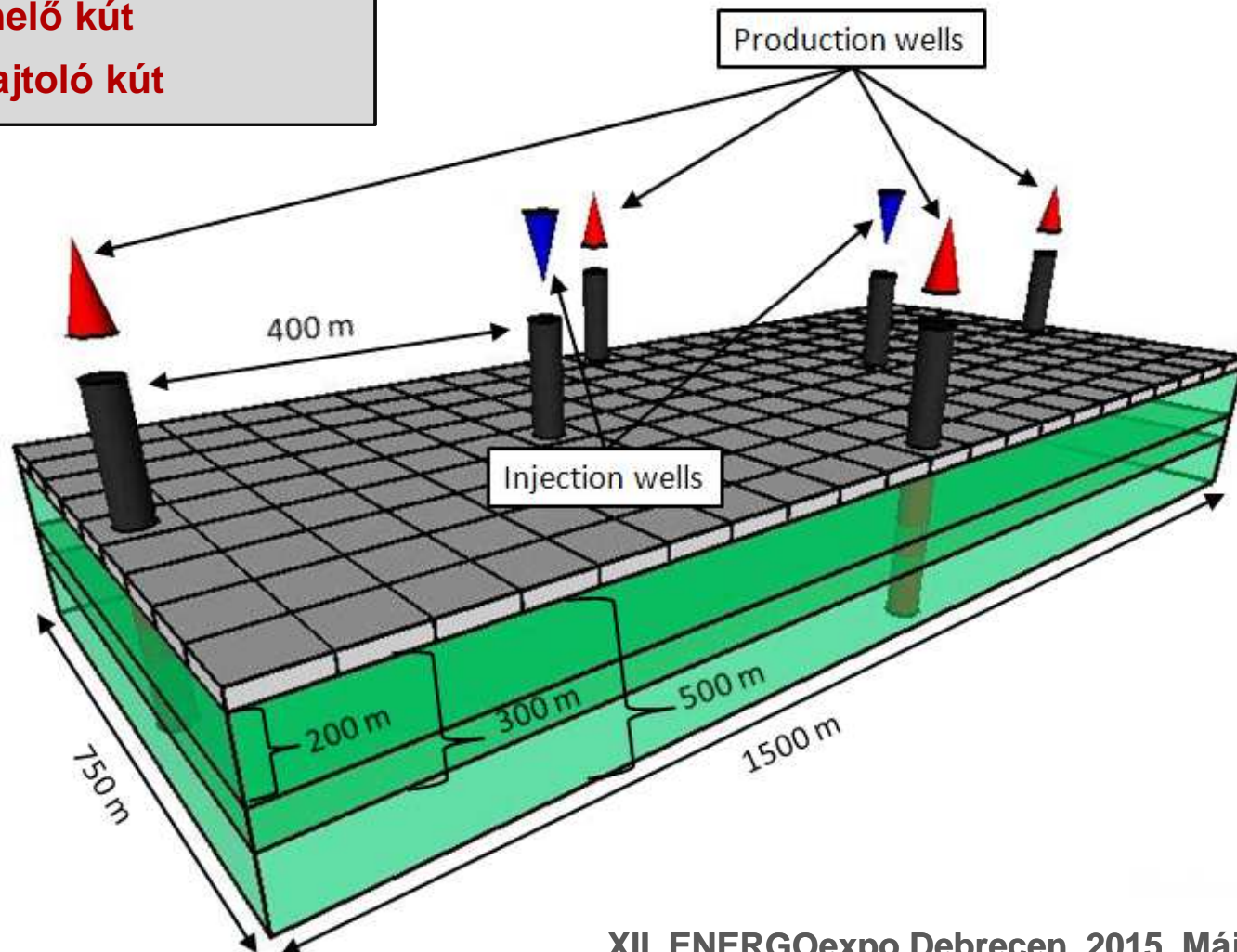
Mikroszeizmika (MicroSeismic System)

- ▶ monitoring kút
- ▶ megfigyelő kutak

EGS rezervoár TTEP és RTEP tartalmának meghatározása

6 kutas rendszer
4 termelő kút
2 besajtoló kút

Eredmények

$$Q = H_0 = m \cdot C \cdot \Delta T$$

		S1	S2	S3
V_T	10^6 m^3	225	337.5	562.5
V_{TInt}	10^6 m^3	26.9	40.3	67.2
T_{R0}	$^{\circ}\text{C}$	200	210	225
TTEP	PJ (10^{15} J)	100.6	158.8	284.4
RTEP	PJ (10^{15} J)	0.63	1.90	5.53

$$\mu_{Rec} = \frac{Q_{Rec}}{Q_{Total}} = \frac{\rho_R c_R V_{TInt} (T_{R0} - T_{RA})}{\rho_R c_R V_{TDist} (T_{R0} - T_{Surface})}$$

Kihozatali tényezők		S1	S2	S3
μ_{Rec}	%	0.0063	0.012	0.019

$$E_{theo} = \frac{RTEP \cdot R_f \cdot \eta_c}{F \cdot L}$$

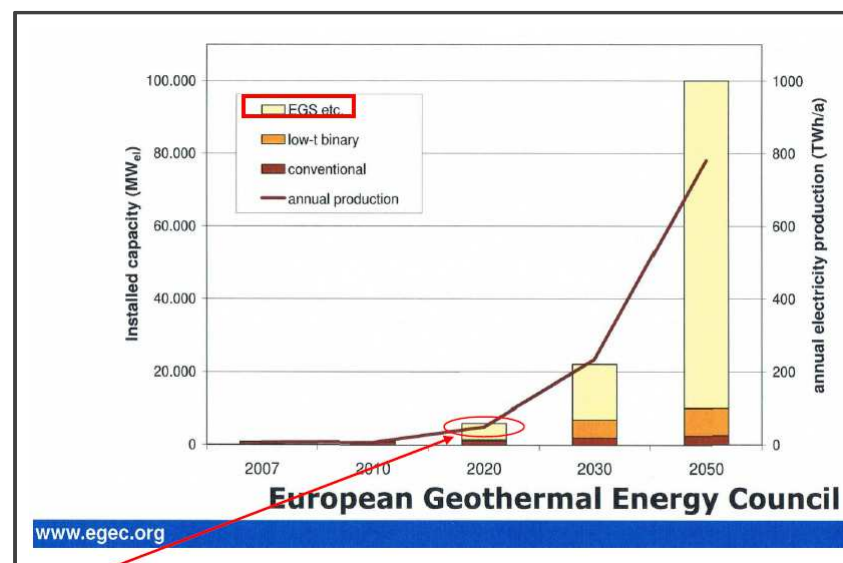
- E_{theo} : elméletileg előállítható villamos energia mennyiség [MWe]
- H_0 : a térrészben tárolt hőmennyiség [J]
- R_f : kihozatali tényező [-] (0,05 – 0,2)
- η_c : átalakítási tényező (erőmű hatásfoka)
- F : az erőmű kapacitása (effektív működési arány - időben) (90%)
- L : az erőmű élettartama

A jövő feladatai

- ▶ A megfelelő hatékonyságú, hőmérsékletű, permeábilis repedésrendszer kialakítása amely alkalmas hosszú ideig hőcserélőként működni
- ▶ Jelenleg nincsenek tapasztalatok az EGS alapú hőcserélő-rendszerek hosszú távú termikus viselkedésével kapcsolatban
- ▶ Az eddig megvalósult kísérleti projektek néhány MW elektromos teljesítményt bizonyítottak
- ▶ Ahhoz, hogy az EGS jelentős szerepet töltsön be az elektromos áram szolgáltatásban legalább néhány 10 MW teljesítményű erőműveket kell üzembe állítani

EU: Renewable energy pilot/demo power plants

Energy	NER300	Number
3. Photovoltaics		
Large-scale concentrator photovoltaics power plants with nominal capacity 20 MW [PVa]		14
Large-scale multi-junction Si-thin-film photovoltaic power plants with nominal capacity 40 MW [PVb]		✓
Large-scale CIGS-based photovoltaics power plants with nominal capacity 40 MW [PVc]		✓
4. Geothermal		
Enhanced geothermal systems in tensional stress fields with nominal capacity 5 MWe [GEOa]		✓
Enhanced geothermal systems in compressional stress fields with nominal capacity 5 MWe [GEOb]		✓
Enhanced geothermal systems in areas with deep compact sedimentary and granite rocks and other crystalline structures with nominal capacity 5 MWe [GEOc]		✓
Enhanced geothermal systems in deep limestone with nominal capacity 5 MWe [GEOd]		✓
5. Wind		
Off-shore wind (minimum turbines size 6 MW) with nominal capacity 40 MW [WINa]		✓
Off-shore wind (minimum turbines size 8 MW) with nominal capacity 40 MW [WINb]		×

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

